

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosánál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomban vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések. Adakozás az Árvai éhezők javára; templomi ünnep iránti tudósítás; Korteskedés; Pest, Zemplény, Hont és Szahmarmegyék közgyűlései; iparegyesületi társalgások; budapesti napló.)

Amerika (Veracruz-i legújabb hírek; gözhajói szerencsétlenség.)

Spanyolország (A zendülés több helyütt elnyomatik; egyezkedések Romával.)

Anglia (Gyógyászat-javítási bill; ujan szabályzott czukorvám; Russell indítványa sat.)

Franciaország (Statustanácsról szóló javaslat; az ellenzék győze; szerződés Chinával.)

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. kir. fels. Pillersdorf bárót az egyetemi udv. kancellaria kancellárját sz. István jeles rendje közpékeresztjével díjmenten díszesíteni, Spécz Antalt a m. kir. udv. kinstár titoknokát pedig ugyanott számfeletti tanácsossá kegy. kinevezni; végre Tenezer János, György és Ferencz testvérek vezetéknévöknek Lejtényire változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Pest. Ő cs. kir. főhisége Magyarország nádora fenséges névnapja dícsőítésére szerdán márcz. 19kén 11 órakor a szervita-szentegyházban a dalgylet tagjai által, a vakok intézete's énekiskola tanítványai segítségével a phylharmonika, gordon (violon) és gordonka (violoncello) kíséretével, Batka nagy énekes miséje fog előadni, mely alkalommal a szentegyház ajtajánál kegyes adományok gyűjtetnek az árvamegyei éhhalállal küzdő lakosok számára, mihez minden emberbarát és ájtatos ezennel hivatalos.

Az árvamegyei éhezők inségének enyhítésére köv. adakozások történetét szerkesztőségünkél: V. J. 1p. ft., Fehér Károly th. 1 p. ft. Egy magát megnevezni nem akaró testület (Szahmárból) Koroknay Gy. által 5 ft. 40 kr. p.p.

Korteskedés. *)

Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit. Horat.

Mind inkább elterjed a meggyőződés, hogy azok, kik a korteskedés mesterségét űzik, alkotmányos szabadságunknak, sőt tán nemzeti létünknek is sirját assák; s talán nines messze az idő, hol a közvélemény gyalázat bolyegét fogja sütni még azokra is, kik korteskedés által jó czélt elérni törekcsenek, annyival inkább azokra, kik rosszat. De mivel nem minden embernek van annyi becsületérzése, hogy magány-érdekei vagy czéljai hájbaszatában a közvélemény átkától visszarettenjen, így könnyen megtörténhetnek, hogy alkotmányos szabadságunk előbb sirba szállana, mintsem a korteskedés csupán a közvélemény hatása által megszűnnék; valóban nem tanácsos a mind inkább elhatalmazó rosznak orvosoltatását csupán a közvéleményre bízni, hanem használnunk kell az időt, hogy a jövő országgyűlésen egy üdvös törvény létesíthessék. Mert ki meri tagadni, hogy a baj haladéktalan orvosoltatást kíván? Ha némely megyékben már sem választani sem választatni nem lehet életveszély vagy szuronyok közbejötté nélkül: akkor csak meg kell engedni, hogy a baj legmagasb fokát érte már el.

Kétféle czélra szokott pedig a korteskedés leginkább használtatni, t. i. választásoknál és politikai határozatoknál. Mindenikről külön kell szólnunk.

A választásoknál ismét két szempont igényli figyelmünket: a botrányos kihágások, verekedések, agyonütések meggátoltatása; és azon tekintet, hogy tisztviselőknak vagy országgyűlési követeknek mindig alkalmas és méltó egyedek választassanak. — A botrányos kihágásokat büntető törvényekkel's őrszék-felállítással kívánják megelőzni. De a törvényhozás kétségtelen elve az, hogy sokkal jobb a bünelkövetést lehetetlenné tenni, az alkalmat és indokokat a vétkezhetésre elenyészteni, mintsem a már elkövetett bünt megbüntetni. És így bizonyára sokkal üdvösebb és köszönetre méltóbb volna egy olly intézkedés, mely a választásokban vagy köztanácskozásokban résztvevő ns. atyánkfiait a kihágások lehetőségétől megóvja, mint ollyan,

*) Füzér a törvénytudományból.

mely meghagyván a kihágásra minden módot és alkalmat, csak a már elkövetett kihágást büntetné.

Egyébiránt, ki követi el legtöbb esetben a kihágásokat? A győztes többség. — Már a győztes párt ellen ítéletet hozatni, mindenkor igen nehéz, sőt lehetetlen lesz; még nehezebb lesz pedig azt végrehajtani, ha csak nem szuronyok által; mert a vétkecsok száma igen nagy leend. Az egész eljárásnak tehát legtöbb esetben az lesz vége, a mi eddig is lenni szokott, t. i. a tisztválasztás utáni legelső közgyűlésben végzcs fog hozatni, hogy a béke, kölcsönös bizodalom, s tudom is én még minek, helyreállíthatása végett (mert a' szép szók illy esetekben soha sem hiányzanak) a büntetés ez egyszer még elengedtetik, vagy pedig ő felsége meg fog kérteni, hogy a' bűnösöknek kegyelmezzen. Három év mulva pedig ismét lesz tisztujítás, akkor ismét néhány ember agyon fog veretni és így tovább.

Itten tehát csupán büntető törvényektől sikert nem várhatni, hanem megelőző rendszabásról kell gondoskodni. Illy rendszabás lenne az, ha az egész megye választóji nem egy helyre csődítetnének, hanem a választás azon egy napon ugyan, de több sőt nemmel számosabb helyen menne véghez, a kijelölés, hol annak helye van, peesétes levelek által adatvan tudtokul a választóknak. Akkor, igaz, a szavazás titkos nem lehetne, hanem minden választó tartoznék maga nevét saját kezével azon kijelöltnek neve aláírni, kire szavát adja; de a titkos szavazások különben sem sokat érnek, s azon választó, ki most kedvelte nevét hangosan kiáltozni meri, sőt érette verekszik és gyilkol is, miért ne merne írásban is reá szavazni? A ki pedig félénkségből vagy bármely emberi tekintetnél fogva polgári kötelességét nyilván teljesíteni nem meri, az ugysem érdemes azon szép jog gyakorlására, maradjon tehát otthon, s ne szavazzon. — Igaz továbbá, hogy a választó lajstromok felolvasatása végett a megye székhelyén egy napot kellene kitélni; igaz talán, hogy a kijelölésben némely nehézségek fordulhatnak elő, ha p. o. ugyanazon egyedet több hivatalra kellene kijelölni; ám de ezen nehézségek nem elháríthatatlanok, s egy kis kényelmetlenséget tán csak eltűrhetünk, ha ez által polgártársaink közül csak egynek is megmenthetjük életét. De minek itt sok szót szaporítani? Más mivel nemzetek már régen így választanak, midőn tehát azt állítjuk, hogy nálunk így választani lehetetlen, nemde az által azt állítjuk, hogy mivel nemzet nem vagyunk és hogy ama német ironak (Jenischnek) mondása igazan ránk illik: Jugi impatiens, libertatis incapax? —

Azt mondhatná talán valaki, hogy most csak egy helyen van verekedés, akkor pedig száz helyen lesz. *) Én attól nem tartok, még pedig 3 okból:

1) Egy helység lakosai többnyire ugyanazon egy párthoz tartoznak, ezek magokra hagyatván és otthon szavazván, magok közt verekedni talán nem igen fognak már csak azért is, mert az ítatások nem fognak olly nagy mértékben gyakoroltatni, melyeknek ürügyül most a „magyar vendégszeretet“ (!) szolgál, mert hiszen a messzre helyekről a megye székvárosába özszesereglett nemesseget étel és ital nélkül hagyni csak nem lehet!

2) Mennél több ember gyűl össze egy helyen, annál gyulékonyabb, ugy szólván, a gyülekezet, annál könnyebben lobbót vet, annál nehezebb a lángot eloltani, s kiki tudja, hogy könnyebb 30 ember közt a jó rendet fentartani, mint 3000 közt. —

3) Az izgatók, kik tulajdonkép minden kihágásnak valódi okai**), egyszerre sok helyütt je-

*) Most is több helyen van, mert a verekedések, mint tudjuk, már utközben, sőt néha már több héttel a tisztujítás előtt kezdődnek.

**) Pedig épen ezeket nehezebb büntető törvény által sújtani: t. i. mert vajmi nehéz az elválasztó vonalat kijelölni: hol a szabad capacitatio megszűnik, és a vétkecsok kezdődik? Itt van azon kétes színű eselekedetek hazája, melyeket Jean Paul jellemzőleg „Grenz-wildpret des Teufels“nek nevez.

len nem lehetvén és az izgatásnak annyi alárendelt eszközeire ugyanazon időben egy könnyen szert nem tehetvén, a följbbs javasoltam rendszer által a kihágások legnagyobb kuffeje bedugatnék.

De habár minden botrányos kihágásnak elejét vettük volna is, a fő czél még sem volna elérve, mely t. i. abból áll, hogy a választások a közjó érdekében történjenek, azaz hogy csupán arra alkalmas és méltó emberek választassanak tisztviselőkké vagy országgyűlési követekké.

Eddigelé, a megyei tisztviselőkre nézve, (mert az országgyűlési követekre nézve kijelölési jog nem létezik's nem is létezhetik,) semmi más kezességünk ninesen, mint a főispánok kijelölési joga; azért én azt addig, míg más jobb kezesség nem találatik fel, a világért sem kívánám megszoríttatni, csontkíttatni, vagy a Rendekkel, vagy azoknak bármilly töredékével, tanácskozányal, azaz a pártokkal, (mert a Rendek keblében léteznek a pártok) megosztatni. De ez által nines megmondva az, hogy e helyett vagy pedig e mellett nem szükséges más jobb kezességet keresni; sőt inkább nagyon is szükséges, mert a kijelölési jog magában igen tökéletlen kezesség már csak azért is, mivel csak egyes ember kezében van, ki azzal, ha akar, szándékosan viszsza is élhet, vagy (mindentudó nem levén) a kijelölendőkrüli véleményében csatlakozhatik. *)

Kell tehát, szerintem is, a jó választásokért más kezességet is keresni, de hol találhatni azt fel?

Tocqueville isméretes munkájában azt állítja, hogy az éjszakamerikai egyesült státusok képviselői házában alig találhatni más mint igen középszerű talentomu embereket annyira, hogy köztük némelyek még csak helyesen írni sem tudnak; az ország kitünő capacitásai pedig mind a tanácsban, azaz a felső házban ülnek. Ennek okát Tocqueville abban találja, hogy a képviselői ház tagjai általános szavazás utján minden polgár által; — a tanács tagjai pedig a külön státusok törvényhozó testületei által, tehát két fokozatu választás utján választatnak.

Ezen tényből, melyet, mint a priori is jól megmagyarázhatót, kétségbe vonni alapos okunk nines, igen fontos tanságot meríthetünk. Ha egy bölcs választási törvénynek czélja észszerüleg csak az lehet, hogy jó tisztviselők és követek választassanak, nem pedig az, hogy azok megválasztásában mindenki egyenlő részt vegyen, akár értsen hozzá, akár nem: előttem kétséget nem szenved, hogy két fokozatu választás által azon czélt sokkal biztosabban érhetni el.

Ez ellen ugyan Rotteck, egy meg nem vetendő tekintély, valahol azt állítja, hogyha én valamely jogot magam személyesen nem gyakorolhatok, hanem a törvény engem arra kényszerít, hogy azt csak képviselő által gyakoroljam, ez majd annyit tesz, mintha azon joggal nem is bírnék. De itt a különben igen tisztelt s éles eszü íróval egyet nem érthetek. Ugyanis, ha orvos nem vagyok, magamat orvos által gyógyíttatom; ha jogtudós nem vagyok, pereim vitelét ügyvédre bízom; szabóval varratom ruháimat, mert ahoz magam nem tudok, — miért ne biznám tehát a köztársaság tisztviselőinek megválasztását is olly képviselőre, ki ahoz jobban ért mint magam, s miért nem elégedhetném meg itt is azon joggal, hogy valamint ott azon orvost, azon ügyvédet, azon szabót választom, kit én legügyesebbnek tartok, ugy itt azon választóra, mint képviselőmre szavazok, ki nekem arra legképesebbnek látszik?

Azt gördithetné talán valaki ezokoskodás ellen, hogy az orvos-ügyvéd-szabó-választásra senki sem kényszerít, és így, ha akarok, magam is gyógyíthatom magamat, pereimet magam vihetem stb. tehát szabadságom ebben nines korlátoztatva,

*) Ez utóbbira nézve üdvös a tanácskozány, melyet használni a főispánok nem is egy könnyen mulasztanak el, csak hogy az — vi vocis, — csupán tanácskozó, nem pedig eldöntő szavazattal bírjon.

sőt az, hogy más orvost, ügyvédet stb. használok, egyenesen csak magam szabadságának kifolyása; ellenben, ha választó képviselő kinevezésére a törvény kényszerít, 's nekem a személyes szavazást meg nem engedi, az által szabadságom korlátoztatik. De ez ellenvetésre olly könnyű a felelet, hogy az a legegyszerűbb emberi észnek is önként kínálkozik. Ugyanis, ha ügyetlen orvost, ügyvédet, szabót választok, az által csak magamnak ártok, de nem a társaságnak és volenti non fit injuria; de ha ügyetlen tisztviselőt választok, az által ártok polgártársaimnak is, kik rossz akaratomnak vagy tudatlanságomnak következtét tőrni nem tartoznak.

Egyébaránt nem lehetvén itt részletekre kiterjeszkedni az iránt: mint kelljen magát a választó testületet választani és szerkesztetni, hanem szándékom lévén csak az elvet kimondani és motiválni, — ez uttal csak az egyet jegyzem meg, hogy én a megyei választókat nem kívánám úgy, mint most a szabad királyi városokban történik, éltök napjaink megválasztatni, hanem őket is időről időre új választás alá vettetni; — kívánnék továbbá bennök némi tulajdonságokat vagy megkívántóságokat törvény által megállapíttatni, mellyek nélkül választókká nem lehetnének.

És most vegyük fel mindkét fentebbi javaslatomat együtt azoknak természetes összefüggése szerint, 's vizsgáljuk meg azoknak valószínű következményeit. Az egyes nemesek nem választának egyenesen tisztviselőket vagy követeket, hanem csak a választókat: ezeket sem választanak a megyeszékhelyén egybegyűlve, hanem ott-hon, nyilvános írott szavazás útján, minden kijelölés nélkül, csupán saját magok hajlamától 's bizodalmatól vezéreltetvén. Szép és tisztos dolog lesz a választók közzé felvételni, de még sem olly közvetlen hasznót és nyereséget ígérő, hogy a reá vágyakodót vesztegetésre bírhasssa; sőt a hivatalra vágyó maga sem lesz igen hajlandó az egyes nemeseket olly igenigen bizonytalan remény fejében megvesztegetni; — magokról a választókról alaposan feltehetni, hogy azok ritkán vagy soha sem lesznek megvesztegethetők. Valóban ha ezen rendszernek egyéb haszna nem volna is mint az, hogy a szavazók mostan divatozó szörnyű elerkölestelennitettését meggátolná, már csak azért is jobb lenne a mostaninál.

De menjünk tovább. Az így választott választók legfelsőbb harmad napra megválasztatásuk után (hogy a pártoskodásnak annál kevesebb tér engedessék) egybegyűlnének a megye székhelyén és a főispán kijelölése mellett választának a tisztviselőket; az országgyűlési követeket pedig minden kijelölés nélkül. Kérdem: milly eredményei lehetnének egy illy rendszernek? Én azt tartom, csak üdvösek. Sőt könnyű előre látni, hogy azok, kik a főispáni hatalmat korlátozni kívánják, azt soha nem fogják elérni, sőt jó sem volna elérniök, ha csak a két fokozatu választást el nem fogadják.

Ennyit a választásokról. Még sokkal veszedelmesebb mind ezeknél a korteskedés akkor, midőn politikai kérdések eldöntésére használtatik; mert ha tisztújításkor egy méltatlan egyed hivatalba talál is lépni, „kurta szó a három“ és három év múlva „törve lesz a járom.“ De egy politikai elv századokra megakaszthatja a haza jóllétét, sőt semmivé is teheti a nemzetet. Rémitő példa erre a lengyel nemzet; midőn ez, az 1791d. május 3káróli új alkotvány által magát regenerálni akarta, már késő volt.

Olynthushan, hol egy válogatott tanács tervezte a törvényeket, a népgyűlés pedig vagy elfogadta vagy félrevetette azokat, egy utazó philosoph megkérdezte: mint tetszenék neki azon alkotvány? azt felelte, hogy annak csak egy hibája van, t. i. az, hogy a bölcsek tanácskoznak és a tudatlanok határoznak.

Nemde chez valami hasonló létezik megyei rendszerünkben is? A megye kitűnő kapacitása országgyűlési utasítás javaslatát. Ugy de mi történik? Egy hatalmas demagóg becsódit a közgyűlésre két vagy három ezer kortest és a javaslat megbukik.

E bajorvoslás lehetőségéről kétségbe esve, sokan kezdik az utasítások eltörlesztését penditgetni; de ez annyi volna, mint a német példabeszéd szerint, „das Kind mit dem Bade ausschütten,“ és a nemességét egy csapással minden politikai jogtól megfosztani. Ki a joggali visszaélést másképen

meggátolni nem tudja, mint magának a jognak eltörlesztésével, nem igen ügyes törvényhozó az. *)

Egyébaránt nekem mindig úgy tetszett, hogy ezen állítás között: „Ezen ember a közállomány őtalmát a törvények jótékonyágát élvezzi, neki az igazság épen úgy szolgáltat ki mint bárkinek másnak, ő szabadon keresheti élelmét, és minden bánalomtól tökéletes bátorságban él;“ — és ezen más állítás között: „Tehát ezen ember politikai jogokat is gyakorolhat és a köztársaság kormányzásában is részt vehet, akár legyen arra képes akár nem,“ semmi logikai összefüggés nem létezik.

Mondják ugyan, hogy ki a közszükségekre adózik, annak joga van a társaság kormányzásában is részt venni. Ámde ez tévedés. Az adófizetéssel csak a közállomány őtalmát vásárolom meg, de nem azon jogot, miszerint azt oktan tanácsommal és szavazatommal veszélybe ejthessem. És azért, a társaság kormányzásában részvételre engem nem az adófizetés, hanem csak személyes, — értelmi és erkölesi, — tulajdonságim jogosíthatnak fel, és valamint alispán csak akkor lehetek, ha arra szükséges tulajdonságokkal bírok, bizonyosan alispánt stb. csak akkor választhatok is a társaság közjává, ha ismét arra, t. i. a választásra szükséges tulajdonságokkal fel vagyok ruházva. Sőt ha igaz volna, hogy a ki adót fizet, az ugyanazért a tanácskozássokban részt vehet 's eldöntő szavazattal bírhat is; — még akkor is kérdés volna: vajjon nem okosabban tenne e a közállomány, ha némely polgároktól inkább az adót el nem fogadná, mintsem hogy nekik megengedné olly kérdésekben a szavazást, hol az által az egész társaságot veszélybe ejthetnék?

Ezt érzették, ezt legalább hol világosabban hol homályosabban sejtették a világ majd minden régiebb és újabb nemzetei és majd valamely census megállapításában, majd a két kamrai rendszerben vagy más hasonló intézetekben keresték a minden esetre szükségesnek elismert ovószert az alsóbb néposztályok zsarnoksága ellen. Nevezetesen a census eszméje épen nem új; — már Servius Tullius a romai népet gazdagsági fokozatok szerint hat osztályra, és 193 centuriára osztotta, de ugy, hogy az első (leggazdagabb) osztály már maga is 98, az utolsó (legszegényebb, de legszegényebb) osztály pedig csak egy centuriát foglalt magában. Így, a szavazatok centuriatim számíttatván, még a legszegényebb polgár sem zárattott ugyan egészen ki a politikai jogok gyakorlatából, de ezen befolyása olly csekély volt, hogy az által a köztársaságot soha sem veszélyeztethette. A felosztás magában hibás volt ugyan, mert a gazdagoknak szerfeletti tulajdonságot engedett, és ezen halfogás nem is késett magát megboszulni azon szünet nélküli versenygek által, mellyek Rómát mindenidőben nyugtalan és lázos állapotban tartották: de maga az eszme annak azon esetben hibás alkalmaztatása miatt meg nem vendő.

Nálunk a két kamrai rendszer megvan ugyan az országgyűlésen, 's némileg a szabad királyi városokban is, hol a választott polgárság az alsó és a belső tanács a felső kamrát képezi, de nincs a vármegyékben; census megállapítva nincsen, és személyes qualificatiók sem kívántatnak; végre a megyei gyűlésekben a képviselői rendszer ismérletlen, hanem mindenki személyesen szavaz, mint hajdan a Rákoson. Pedig e három közül valamelyiket, — vagy tán mind a hármat, — el kell fogadnunk, ha a hinárból kigázolni kívánunk. — A részletekről majd máskor *) bővebben. — Fabriczy Sámuel.

Nyílt levél T. L.-hez a védegyeleti ügyben. Akár magadtól, akár többek határozatából küldöttem hozzáam a védegyeleti aláíráslapokat, illetlennek tartanám azokat úgy küldeni vissza, hogy meg ne írjam okát „részvéltlenségemnek,“ minek e tett nevezeteln fog. Szivesen köszönöm bizalmadat, mellynélfogva, nézetid szerint jobbnak tartál, mint vagyok. Az én nézetim mások, nem mivel az 50nen felül a multat diesérjük, hanem mivel mai időben a kétszer kettőn kívül minden mást megvitatunk, 's kinek van igaza, azt a jó isten tudja.

Politikai hitvallásomat a védegyelet tárgyára nézve 1843dik évben a Társalkodóban e cím alatt

*) Lehet, hogy az utasítások eltörlése más okokból is kívánatos; ezeket most vizsgálni nem szándékom.

†) Szabad legyen szives bizodalommal kérnünk: minélelőbb! a Szerk.

adtam a közönség elébe: „eme, non quibus indiges, sed quibus carere non poteris.“ Eziránt kértem egyesületet, mert nincs semmi másban üdvesség, nem is adatott ég alatt más név, melly által meg lehetne tartatnunk. Akár külföldi akár belföldi vásárlásokra adok ki többet, mint bevettem — (pedig ez am közös hibánk) — elesem okvetlenül, 's ha a nemzetet alkotó egyes tagok elesnek, elesett a nemzet, tovább tart talán az élet ha kevesebb pénzt eresztünk külföldre, mint eddig, 's a honi gyárosak és mesteremberek közt forogtatjuk, nekik fizetjük a permesét, de azért még többet költünk jövedelmünkkel, halálunk bizonyos.

A luxust kell agyonütni, melly más országokban a pénzességet követni szokta, de nálunk megelőzte; ez a baj, minél fogva itt az iparnak gátul áll, mit másutt elősegít. Az illy rendetlen eltévelyedésen a védegyelet az ö huzaskáival szintolly keveset se gíthetne, a milly kevéssé híhető az, hogy az alalmaznára alapítható pesti prot. főiskola azon pesti egyetemmel meg fog birkozhatni, melly az alapítványi jószágnak veti hátát. — Miért nem töltötte el a gácsi posztógyár, mellynek a jó gazda gr. Festetics Antal nagy befolyása mellett kezelési hibája nehezen van, több mint 30 éves élete alatt szövöszkéivel egész Nógrádot! mellynek népesség, víz, fa, jó utak tekintetéből, a megyék pártolása is ide járulván, helyzete az irigylésig jó. Ez nem fizetett vámot kivitelért bevételért, gyapjuvásárja helyben Losonczon van, adót is nehezen fizet, utazási költsége nincs, egész megyék pártolták 's pártolják; egyesek is venni kívántuk gyártalékait és sokan hordjuk is posztóját, kendőit, használjuk szőnyegeit, és rakhelyein mégis sokszor nincs, a mi kerestetik. Ennek oka nem a honi gyártványok iránti részvéltlenségben, hanem nézetem szerint leginkább abban van, hogy a 3 perentes pénzzel bővelkedő országok gyártványival olly országok gyártványai, hol a 24 száztolli közönséges, de az 50 sem ujság, a versenyt ki nem állhatják. Már az illy szörnyű különbséget hogyan enyészti el a védegyeleti huszas, azt az én kétszer-kettőm át nem láthatja. Itt van egy, de igen nagy akadály, az u s o r a, mellyet a helyett, hogy legalább az előtörvény megtartásával 's megtartatásával nyakát szegni ügyekezünk volna, törvényes talpra állítottunk a váltótörvény által, 's még inkább a végrehajtás új módjával, melly mellett ha a pénzes ember az adóssági végrehajtásokat kész pénzzel várja, vagy váltókkal kereskedik, tőkét éventint megkettőztetheti. Mig nálunk a kamatlab alább nem száll — mit pedig a védegyeletől, melly ismét bár nem nagy, de uj költség faja, nem várhatok — addig gyáraink nem lesznek, nem lehetnek.

Másik, ha nem nagyobb, de szintakkora akadályuk a gyároknak nézetem szerint az, hogy nem vagyunk ott honi életünkben, hol a nemzetnek lenni kell, midőn gyárokról gondoskodik. Mert List is azt mondja, hogy a nemzet életkorai: pásztorság, földmívelés, gyártás, kereskedés. Mi még csak pásztorok vagyunk, 's nagyobb részben ezek is roszak, mert a Tisza mellékén még a szaporaságból juhok eladni 's venni nem tudunk, sőt hogy az is, a mi van, el ne fogyjon, a felső részekről hajtogatunk pótlólag. A földmívelést csak kínozzuk, 's kevés ember ad el közölünk csak annyi mérő szemes tisztja jó életet is, a mennyi hold földet van. Lehet e alantabb fokon állani a földmívelésnek ilyen jó 's művelésre alkalmas földirtok mellett? — Ez volna tehát munkásságunknak tére, mellyen haladni kellene, midőn másról gondolkodnánk. Ezért tartottam az örök váltáságot mindig legelső kérdésnek, mert ettől várom főképen a földmívelés haladását. —

Ne ámítsuk egymást azzal, mintha pénzünk azért nem volna, mivel azt, a mink van, eladni nem tudjuk. Ez nem igaz. Hanem az az igaz, hogy földirtokunkhoz képest keveset termeszünk, keveset adunk el, 's mégis annyit akarunk költeni, mint a ki sokat adhat el. Mert például csak 1 fr. legyen vékaja az életnek egyre másra, minél kevesebb még ritkán volt, mégis, ha minden holdról 10 mérőt eladnék, mi pedig nem képtelenség, 30 frtot vettem be, miből 10 frtot a költségre számítva, tisztán 20 frtot adott hold földem, mellyet 6 forinton árendálhatok.

Emeli e már a védegyelet a földmívelést? nehezen hiszem; mert, ha az chez is kevés emberkezet és szükséges tőkét gyárokból fordítunk, a földmívelés viszszaegy, a gyárokból pedig semmi sem lesz azon egyszerű ok miatt, mivel a ki nagyobb ár-

kot akar átugrani, mint minőhez ereje 's inai vagy-nak, az árokba esik, 's ha kimászik is, legalább meg-ütötte magát. Jól tudom én azt, hogy a' gyári sze-mélyzet a' népességet nevelvén, ennyiben, majdha földművelésünk talpán áll, azt erősebben állani se-gíti; de földművelésünk mostani alant állásában, gyá-rakba fordítani ugy is kevés ember- és pénzerőnköt, ugrás lenne a' természetben, minek jó következtése soha sem volt. Kár nekünk magyaroknak, mint ezt nagyon szokásba kezdjük venni, minden dolgot, 's most ezáltal a' védegyeletet erőtetni a' helyett, hogy az okos haladásra időt adnánk, mi nélkül az nem törté-nhetik. Hiszen haladásunk szemmel látható, ta-gadhatlan, az unoka csak negyed résznyit bír, mint a' nagyapa, mégis annyi ökre, lova, juha 's egyebe van, mint ennek volt, 's annyit ad el egy negyed-résznyi földről, mint az eladott az egészből, ugy sőt fényesebben él mint az éltés így a' gazdasági tudomá-nyban a' világ nagyon sokkal előbb van, mint év-tizedekkel ezelőtt; következésképp, ha a' haladást e-rőköléssel nem gátoljuk, mi legnagyobb bajunk, majd eljutunk oda is, mikor a' gyárak, a' tökéletes földművelők meggazdálkodott pénzeikből, magok-tól keletkezni fognak, csak a' béke maradjon meg. De hogy ezen évezred óta esatapiaczul szolgálta magyar föld, most egyszerre, derűre borura, Angol-honná váljék — mivel tenni még talán nem is kíván-nám — biz ez én előttem képtelennek látszik. A' maj-mot általában nem tiszteltem, mióta azt olvastam ró-la, hogy az utasoktól ott hagyott tűz mellett fűtözni végtelenül szeret, de azt megtanulni nem bírja, mi-kint fát kell rá hordani, hogy a' tűz el ne aludgyék.

Ne legyünk igazságtalanok idegenhez se, an-nál kevésbbé közös fejelmünk gyermekeihez, az örökös tartományok lakosához, 's ha ők boltaikban jobbat adnak azon cikkekből, miknek vételét nem kerülhetjük, miért ne vennők inkább azt, holott min-javunk kívánja, mint drágábbat, rosszabbat csak az-ért, mivel itt csinálták; hiszem ez makacsság len-ne, miért gyermekkoromban sokat megnadrágszít-jaztak. Talán azért is makacsabb a' mostani fiatal-ság, mivel már a' nadrágszíjban része nem volt, 's a' nagyon is liberális nevelés hamarabb embernek nevezte a' gyermeket, mint azzá érett volna. Épen ugy teszünk velök, mint a' parasztokkal, kiknek szá-jából kivesszük a' kenyeret, 's jogokat adunk he-lyette (hivatalképességet választásig nélkül) ped-ig még foguk 's gyomruk csak amához való van, mert az a' népnevelés hosszú óta, 's tudomra még a' híres Angliában sem mentek messze benne, 's an-nyira bizonyosan nem, mint nálunk a' földesur nélkül élő szabad községekben főleg, de az urbéri helye-ken is, hol nagyváros közelléte szelidebbé tette né-pünket 's jobbléte eszközle számára, mint minő-vel a' hozzájuk hasonló sorsuak külföldön dicseked-tek. Ezen néposztály az, főleg pedig a' földesurat nem ismerőkunok, jászok, hajdúk 's más kiváltságos-ak, kiknek ha történetből jó tisztviselőket kapnak, jobban van dolguk, mint akármelyik ország hason-ló sorsu lakosainak. Ételök, italuk, ruhájok abból telik ki, mit magok természetnek, 's így a' védegye-letre, mellynek ezélla ellen eddig sem tettek, sem-mi szükségök. —

Kinek kell tehát a' védegyelet? épen azoknak, kiknek sokkal többet adott isten, mint mire igazán szükségök volt, 's még sem érijük be vele, azért, mert a' divat, majomságunk e' eszathatlan tanuja, a' józan okosság ellenére, mivel érkedni nem áttalunk, arra bír kényszeríteni mindnyajunkat, hogy ház he-lyett kastélyban lakjunk, testtáplálás helyett dob-zódjunk, ruházkodás helyett piperéskedjünk, hin-tón járjunk, tajtékpipából dohányozzunk, sőt drága szivart rágjunk, 's mindazon ezéféle költséget te-gyüök, mik nélkül jobban lehetnénk el, mint velök megvagyunk. Segít-e ezen a' célba vett védegyelet? azon védegyelet, mellynek lelkesült tagjai, midőn hazájok fenmaradhatásáról van szó, rovatot hagy-nak a' kivételeknek és az ilyen rovatokba, mint hal-lom, champagneit, párisi cipét, bécsi kocsit írnak 'st. — melly védegyelet alapszabályának legkülönb 10ik §ában az egyszerű honiasság csak ugy ajánlatik, ha másképp nem lehet. Hiszen épen ezen egyszerű honiasság az, minck a' védegyelet egyedüli céljá-nak kell vala lenni, hogy haszna legyen, hogy az elszegényülés örvényébe még beljebb ne süllyed-jünk. — Ennek elérésére pedig nem kellett ezek aláírása, hanem csak hazánk azon nagyainak, fér-fiai 's nőinek, kik a' védegyeletet pártolják, harmincz negyvennek mind két nemből megegyezése, pelda-

adása, egyszerű lakásban, életmódban, ruhában, mi-szerint ne az által szegényülne meg hamis szegénye-nel a' kisebb sorsu, hogy esekélyebb értékű ruhában van, mint a' gazdag; hanem azért érne méltó meg-szegényülés, hogy a' gazdagot látna esekélyebb ru-hában a' magáénál. Biz a' Zschokke 19dik századi bolondjának több esze 's lelke van, mint az egész divatvilágnak.

Ilyen gondolkodás mellett nem veheted ros-z neven, ha a' hozzámküldött védegyeleti aláírást bá-rátságos köszönettel viszszaküldöm, én, kinek pár-tolása ugy sem érne sokat. Engem sem félelem, sem előmenetel reményem nem indít; a' természet volt élet-tem vezére, mi miatt talán némelyek néha különöz-nek tarthatnak, de magamat e' vezér boldogított, mert adott megelégedést, 's boldogít ma is annyira, mennyire a' polgári társaságbeli öszszeköttetések ferdeségei közt ember boldog lehet. E' természeti egyszerűség azt sugja most is „quod fieri potest per pauca, non debet fieri per plura“ 's így a' kiezfírázott védegyeletnek, ha tagja nem vagyok is, ezéllát tisz-telem, és az egyszerű honiasságban magamat so-ha senki által megelőztetni nem engedem. Szűes Áb.

Pestmegyei közgyűlés. F. hó 10kén főispá-ni helytartó elnöksége alatt megkezdett évnegyedes közgyűlésünkön P. J. megyénk egyik tisztelt bír-ajamindenekelőtt azon tüneményre kívánta fordítani a' RRek figyelmét, melly tünemény bizonyos kormá-nyi föllépés következtében a' municipális élet köré-ben egy idő óta tapasztalható; t. i. főispánok mozdít-atnak el, mások kiszakítatva azon megyék kebléből — hol nem ritkán évek óta — mindkét fél tel-jes megelégtetésre viselik a' kormányt — mintegy elszóratva új állomásokra helyzetnek; 's mi az in-dítványzó táblabíró vélekedése szerint még aggasztóbb, szerfölötti szaporodás vehető észre a' köztisz-tviselés azon ágánál, hol eddigelé törvényesen csak szükség esetében történtek kinevezések, t. i. a' fő-ispáni helytartóság körében. Fölszólítás bocsátat-ék az országos méltóságok kitünőbb képviselőihez: nyilatkoznak S nap lefolyása alatt, készek 's ké-pesek é főispáni díszes állásuknak ezentul is megfe-lelni olly kikötéssel, mihez képest állandó illető me-gycjökben lakjanak, gyűlésekben előlüljenek, me-gyei levelezésekre közvetlen befolyást gyakoroljan-nak 'st. Ehez járul még azon keringő hír is, mintha mind a' főispánok, mind ezek helyettes képviselői busás fizetést fognának huzni a' kormánytól, minek következtében megszűnnének azok lenni, mik eddig valának, t. i. országos méltóság független kép-viselői 's okvetlenül kormányi hivatalbeliekké fog-nának válni.

Legyenek ezek valók, vagy részben pusztá-hirre épült gyanítások, annyi ugymond az illető in-dítványzó — kétségen kívül igaz, miszerint legkö-zelebb egy létesítendő új rendszer előjeleit látnak, minélfogva kötelességök a' RReknek arra ügyelni, hogy municipális rendszerünkön esorba ne ejtessék. Üres demonstrációkhoz nyulni célteljesítés volna; tegye a' megye azt, mit a' körülmények legujabb fejlete kíván, 's mit tennie hatalmában áll, t. i. je-lentse ki határozatkép, miszerint az alispánok ezen-tul is megmaradnak eddigi hatáskörükben, 's azok jogaikban megszorítást semmiképen se szenved-hessenek.

Ez indítvány ellen az egyházi rend jelen volt két tagja szólalt föl; ezek egyike K. I. higgadtan tulsá-g-ra hajlás nélkül kimondá, miszerint a' tett indítvány életbeléptetése még időelöttinek látszik, javasla egyszerűségi kerülnék a' KK. és RRek mindazt, mi a' kormány 's nemzet közti bizalmat csökkenthet-né vagy háboríthatná, annyival inkább, mivel az elsorolt lépések jobbara csak hírből ismeretesek 's róluk a' megyének eddigelé hivatalos tudósítása nin-esen. —

Alkalmasint a' másik tiszt. ur is olly értelemben nyilatkozott, de bizonyost nem állíthatunk, mivel hallóműszereink minden megfeszítése mellett sem valánk képesek hosszas beszéde értelmét megje-gyezni. Kár hogy az illető ur azon meggyőződésben él, mintha valamely tárgyról kimerítőleg szólni hosz-zadalmasság nélkül épen nem lehetne; kísértse csak meg öszszébb vonni beszéde vitorláit 's röviden de a' dologra illesztve mondani el, mi szíven fekszik: 's meglátandja, épen olly figyelmes kihallgatásban részesül, mint előtte szóltott társa. Ki kellett ez ohaj-tásunkat mondanunk, mert fájdalmasan tapasztaltuk több ízben, miszerint az illető ur azért nem várhatja szavai hatását, mert azok a' közönség zajló türel-

metlensége közben legtöbb által meg nem értethet-nek; a' folytonos zsibongás pedig azért szokta ezen hoszszadalmas beszédeket kísérni, mivel szóló nem tartja szükségesnek magát hely 's körülményekhez alkalmazni.

Sokan — köztük megyénk legkitünőbb capa-citásai — szóltak az indítványt pártolólak; szándék-unk volt — keblünk első átmelegültek — adni né-hánynak a' hallott r e m e k szónoklatok közül leg-alább vázlatát; azonban hidegebb meggondolás ut-án jobbnak látnak önként abban hagyni azt, mi el-méletben igen gyönyörűen állott lelkünk előtt, de az akadékos gyakorlat terén aligha hajótörést nem fo-gott volna szenvedni.

Az indítvány mellett szavazók abban mind egyet értenek, miszerint a' megpendített új rendszer törvényinkkel szokásinkkal homlokegyenest ellen-kezik; megismerék továbbá — 's ezek közt egy báró, ki jelen municipális szerkezetünknek nem barátja — hogy az alkotmányos szabadságnak egyéb biztosíté-ka ninesen, mint a' megyék; kimondák, miként a' megyei szerkezetet — míg a' nemzet törvényhozás újján más üdvösb 's hatályosb módokrul nem gondos-kodik — védni 's hű ragaszkodással őrzeni minden igaz hazafinak fő kötelessége, egyszersmind pedig kijelenték, miszerint a' megyei rendszer — törv.-hozáson kívül kísértett változtatások által megszű-nik az alkotmányos szabadság palladiuma lenni; 's végül nyilváníták, hogy a' behozandó új rendszer által municipális rendszerünk elveszti eredeti vagy legalább eddig föntartott jelentését, 's olly organis-mussá fog átváltozni, melly a' régi név megtartása mellett nem hogy védné az alkotmányos szabadságot, hanem inkább azt hovahamarább semmivé teendí. Idézettek törvények, mellyek az ország zászlósínak kormánytöli közvetlen 's föltét nélküli függését el-lenzik; a' megyei szabad választások főállhatását biztosítják; említve volt a' törvényes erejű szokás, mihez képest a' megyei tisztviselők sőt főispánok vagy ezek helytartói is nem a' kormánytól, hanem egyenesen a' megye házi pénztárából huzzák fizeté-seiket; 's hivatkozás történt azon esetekre, midőn a' kormány erőlyesb föllépését a' meglévő törvények iránti tisztes kötelesség érzetéből mondá származottnak, 's kimondaték, miként jelenleg törvény-könyvünk ovó szózata roszalja e' megkísértett új rendszert. Majd a' polit. conjecturák terére átmenve némelyek megmutatni ügyeztek azon következté-eket, mik a' megkezdett rendszer tovább folytatá-sából alkotmányos életünkre előbb utóbb háramlani fognának; a' fizetett tisztviselő vagy hivatalnok szabadon mozdíthatatik el, ha a' kinevezés, fizetés 's elmozdítás joga egy azon hatalomnál pontosul ösz-sze — az illető tisztviselő függetlenségéről szó sem lehet. Orsz. gyűléskor pótló-utasítások 's egyéb működések által káros befolyást gyakorolhatnak a' törvényhozásra 'steféle. Említve volt a' napról napra mindinkább tapasztalható hivatalhajászat, 's ennek következtetése, főleg ha ide gondoljuk, miszerint a' főispánok mellé titoknoki 'st. hivatal is terveztetik 'st. Érintették, hogy az aggasztó lépések rend létesítés tekintetéből mondatnak történeteknek, holott épen az-ok, kiknek e' lépések tulajdoníthatók — akadályul állottak kormány és nemzet között akkor, midőn me-gyék, k. városok és szabad községek rendeztetésiről volt szó. — Mindez olly terjedelmesen, annyi változatossággal tárgyalták, miként a' határozat ki-mondatásakor — melly az indítvány értelmében hoz-atott, 's körlevélben az ország többi megyéivel is közöltetni fog — délutáni 1 óraig haladt az idő, a' miért is új tárgyfölvétel nélkül oszlott el az első napi gyűlés. —

Másnap az indítvány következtében kelt határ-zat fölolvastatása után, először a' nm. m. k. httó ta-nács azon intézvénye került szőnyegre, mellyben Pestmegye a' kebelbeli görög n. e. hievtől az a' dorész behajtására szólíttatik föl, melly arány-szerű kivétel után a' karloviczi érsekválasztás költ-ségeiből esik az említett hitfelekezetükre. Targya-lás alá vétettek azon fensőbb rendelkezények is, mik a' megye 's Pestváros közt fönlévő legelő körüli surló-dások megszüntetését szándékolják; ezen surlódá-sok alapját azon körülmény teszi, miszerint a' város maga előfogatotat adni nem akar, más részről meg nem enged szabad legeltetést a' hetelöben vesztég-lő adózóknak; — itt a' status-quo aligha még tovább-ra is fön nem marad, mi hihetőleg még több ízben fog vita-tárgyul szolgálai a' két hatóság közt. Most Árva megye fölszólító levele olvastaték föl, mire me-

gyéne egyik főjegyzője azon üdvös indítványt tevő: aláírás helyett — mellynek sikere bizonytalan — határozónak a RRék bizonyos összeget, például ezer p. ftot 's utasítanak annak kifizetésére a' nemesi pénztárhivatal; — ezen indítvány czélszerűsége iránt mindenki meg levén győződve, az egy h a n g u l a g elfogadták, 's így Pestmegye Rendének emberszerető készsége 1000 pftal fog áldozni s nyilóló rokonink insége enyhítésére. Élénk figyelmet gerjeszte a' httö tanács egyik intézvényének föltűnőleg kemény hangzásu szerkezete, mellyben — mult év folytán az Angol királynéhoz czimzett fogadó előtt Gabányi Sánd. szatmárm. követ ellen végbevitt gunyzeiranti eljárást illetőleg — megycnk k é s z s é g t e l e n s é g, az eljáró vizsgálás végett megbízott szolgabíró pedig egyenesen hanyagság vádjával illetetnek. Azon tiszteletnél fogva, mellyet középonti főbíró ur terhes hivatala hosszú pályáján igazságszeretete 's pontos eljárása által magának a' n. jobbakk előtt rég kivívott — kiki kellemesen érzé magát áthatva a' beadott hivatalos nyilatkozás által, miből kivilágolt, miszerint az érintett vizsgáló eljárás minden tekintetben kielégítő pontossággal hajtaték végre; ezen igazolás alapossága mint szinte egyik tbró indítványa's elnök ő msgának helybenhagyó nyilatkozata következtében jegyzőkönyvbe iktattatni határozatott: miként P. megye RRéi említett főszg. bírójoknak hivataloskodását mindenkor teljes méltánylással tapasztalák, 's örömmel jelentik ki, hogy az érintett vád reá legkevésbbé sem illeszthető. Ezután Ny. P. másod főjegyző fölvilágosítólag szolt a' tárgyhöz, 's megmutatá, miként a' hittótanács által megrótt késkedés oka egyenesen a' kiadóhivatal hiányos szerkezetében keresendő; itt ugyanis 12 irnok százakra menő sőt olykor ezeret is meghaladó hivatalos irományok kiadását nem mindig képes annak idejében eszközteni; történt e' részben már a' megye részéről indítvány arra nézve, hogy vagy a' megyei irnokok száma szaporíttassék, vagy a' meglevő 12nek fizetése szaporíttassék — azonban a' httö tanács eddigelé egyikre nézve sem tanúsítá egyezését. Miből látható, hogy a' gunyzene körüli eljárás hiányos volta pusztán expeditionalis hibául tekintendő.

A' dunatiszai csatornatársaság munkálatai 's illetőleg tudósítása majd azon alakban — mint lapjainkban közölve volt — került szőnyegre; mihez első alispán ur előadása nyomán még ezt adjuk: Beszédes mérései után a' költség 5 millió p. ft lenne, Vázarhelyi Pál állítása szerint ugyanazon csatornavonal legalább is 30 millióba kerülne; illy eltérő két állítás mellé még azon körülmény is járul, miszerint a' lejtmerések az egész vonalra nézve csupán 8 hüvelyknyire ütnek egymástól. Egyébiránt lépések tétettek külföldről hozandó mérnök-tekintély iránt, melly a' kétes állapotnak minél előbb véget vethessen, erre nézve 50 ezer p. ft tétetvén szükségesül, aláírás nyitattott, mi folyton foly, 's már eddig is mintegy 40 ezer van biztosítva. Örömmel tapasztaltuk ez alkalommal időszaki sajtónk jótékony befolyását; ugyanis Ny. P. ur hivatkozva a' Jelenkorban Balla által közzé tett cikkekre, az itt kifejtett nézeteket, annyira alaposnak tartja, miszerint azok figyelembe vételére fölszólíttatandónak vélné másod alispán urat mint az országosan kinevezett csatornai választmány egyik tagját. Erre első alispán ur ugyan megjegyzi, miként most más vonalról szó nem lehet, mint mellyet a' törvény kijelöl, 's ez a' pest-szegedi vonal, azonban erre válaszul adaték, hogy a' törvény szorosán nem jelöl ki valamely fővonalat, 's így ha a' Balla által javaslatba hozott vonal czélszerűbbnek mutatkozik, akkor minden erőt ide kell fordítani, mert nem leendő nehéz idővel mellék-csatornaágot huzni Szeged és a' fővonal közt, mi által a' törvény kívánatának csakugyan elég tétetik. Emelkedék szó a' fiucei vasut iránt is, mint melly annyira szükséges előzvénye alföld felé vezetendő minden csatornának, miszerint nélkülük nem hogy alföldünk fölvirágzását várhatnók, hanem inkább készeknek kell lennünk, hogy azon vidékek mindinkább elszegényülését szemléljük. Ugyanis ha Fiume felé nyilásról nem gondoskodunk, alföldi természetünknek más emporiuma nem leendő, mint Pest, meg Mosony; ha a' szállítás szerfölött könnyítve leendő, ide foly össze nyers terményink roppant tömege, midőn aztán nem leszen nehéz a' tőzsér seregnek magyar gazdáinkat olly árig lehangolni, millyen a' nyerészkedők kielégíthetlen vágyainak tetszik. (Folyt.)

Zemplénymegyei közgyűlés. S. P a t a k

febr. 24. Zemplényben is mint másutt elmúlt a' farsang, kurta volt az 's igen csekély eredményű, bizony szerfölött kevés örömatyát és anyát mentett meg az őszítő gondtól. Székvárosunkban többféle táncvígalmak tartattak, volt uri bál is, polgári és mesteremberi, az uri bál tizenöt és fél némbenél többet nem vala képes kiállítani, abból is csak mintegy öt volt ujhelyi, a' többi vidéki, arszlánok és urak bővebben voltak, ugyanazért nem árult petrezselymet egy tánczosnó is. Az urak igen jól érezték magukat, mert szivarozni is lehetett a' nagy tágasságban. Lám lám milly nehezen telik az az uri bál, és még is csak rajta! Férfiaink inkább simulának, de hölgyeink szőrnű terebély szoknyáikkal teljességgel nem férhetnek polgárokkal és polgárnőkkel. A' polgári mulatság igen barátságos 's kielégítő volt, sok ur megalázta belé magát. A' többi meglehetősen járta le magát. — Patakon szinte több-rendű mulatságok voltak, 's legbarátságos az ugynevezett boros-bál, ez vegyest volt urak, uracsok és polgárokkal 's a' többi, itt aszszonyok is tánczollhattak amugy derűre borura, némelyik pedig mint várandós honn maradhatott volna inkább, semhogy ott vonezoltatta magát. — Ugyan uraink és asszonyaink kegyes engedelmőkkel legyen mondva: nem lehetne e' ezen farsangolással aprónként felhagyni, 's az erre pazaroltatni szokott hasztalan költségeknek csak tized részét is valami jóra szentelni? Mert már az még is csak nagy dolog, hogy egy kisdud városban is összeszedhetni bábra három négy száz ftot — hát piperére mit fizetnek ugyanazon alkalomkor! 's a' legüdvösbb czélra alig adakoznak azon városban két három ftot! És pedig ha jól megfontolja az ember ezen bálozási ösztönt, azt alig magyarázhatni másnak mint hiúságnak, állatiságnak 's leányvásárnak, némi szerfölött parányi kivétellel. — Ad vocem védegyelet megycnkben amugy ezigányosankaptak ez újdonságon. Sújtásos nemzet vagyunk mi, szeretjük a' vitézkő 'st, de kitarotk nem vagyunk. Sokat olvas és hall az ember a' védegyeletről, annyi minden esetre igaz felőle, hogy nagyobb a' híre mint valósága. Jó szerencsét hozzá!

Most menjünk a' megye házába, februariusi közgyűlés van, és nagy tárgy leendő szőnyegen t. i. a' törvények kihirdetése. 1) Tehát a' nm. helyt. tanács utján érkezett a' esinos betűjű törvénykönyv azon híradással, hogy az abban foglalt törvények más e' házában divatozó nyelvekre is le fognak fordíttatni és szinte szétküldetni. A' törvények szőru szőru végig olvastattak, aztán szoltak ki egyet, ki más, némelyek sérelmül vették a' fordítást, míg a' diák nyelv igája alatt sínylett a' magyar nyelv, akkor nem vala szerencsés a' hű magyar magyar fordítással dicsekedni. Diákul hirdettetett ki a' törvény magyar, német, tót, oláh és orosz nép előtt, most pedig Magyarországon annyiféle fordítás leendő. Én ebben mi sérelmet sem találok, mert hogy a' törvény mindenkit kötelezzon, mindenki előtt érthetővé kell azt tenni 's azt hiszem: megtartatnak az esztendők, mellyeken tul annyi fordításra nem kellend költeni. 2) Az új koronaörök egyikének b. Vay Miklós excellentiájának mint megyebelnek üdvözlésére a' főispán-helyettes elnöklése alatt választmány nevezetett, a' másoknak levélben nyilványittatik a' tisztelgés. 3) Figyelmeztetőleg megkéretik egy felírásban ő felsége, hogy a' pecsétek köriratai is magyarosíttassanak. 4) Szer Kästenbaum Márton nevű zemplényi izraelita kórházra, iskolára 's más vezégre több száz ezer forintot hagyományozván, az atyáskodást és fő felügyelőséget a' tek. megyére bízta. Szegény tapasztalatlan emberbarát! be hijába vonta el magától tán még a' mindennapi tisztas eleddel is, hogy másnak pazarlani valót gyűjthessen. Nincs szerencsétlenebb gondolat, mint valami gazdálkodást és kezelést bízni olly testületre, hol nincs felelősség, hol a' sok kezelő, számvevő 's beavatkozó közt elvège nincs kítöl számot venni. Példája ennek a' Kästenbaum tömege. Ennek olly gondnoka volt legközelebb R. F. hogy nálánál takarékosb és pontosb embert aligha lehetett volna kiszemelni, és még is a' végszámadásbul mi sül ki? az, hogy felszed számadó létire is, azaz hogy bevételét kiadásbatesse — vagy tizenegyezer forintot, és még azonfelül bukik vagy tizenkilencezer forintig, szóval adós marad 30,000 forintig, 's már betáblázva is van ezenkívül ellene 46 ezer forint, váltó is kering utána vagy 10,000 forintos, azaz a' megye atyáskodása alatti szent pénzből nyilványos veszélyben forog 30 ezer forint. Ez még mind kevés, mert az új

gondnok V. A. ur nagyon okosan és igazságosan azt mondja, hogy ő csak biztos kötelezvényeket fogad számadása alá, és pedig mint tudni lehet az előbbeni gondnok által átszámíttatni kívánt kötelezvényekből újra vagy 30 ezer forintra menők bizonytalanok és veszendők levén, még ezután tudjuk meg tisztán, hogyan sáfarkodott R. F. Senki sem hiszi a' bukás valóságát, R. F. urnak lányai voltak, azokat adta ki uri módon, így beszélnek sokan 's nincs többé kinek hinni. R. F. beadott ugyan egy hosszú rimánykodást: milly szerencsétlenül járt 's mint bukott meg. Mondja ugyan R. F. hogy a' végintézet következtében bizonyos kamatmenyiséget év multával tőkésíteni kellett, akár hajthatta be a' kamatot akár nem, már az más évre neki tőke gyanánt tétetett bevételi számadásába, 's annak kamatairól is kellett számolnia, és így tovább, de azt miért nem mondja, hogy a' kamatok fél-évenként fizetendők, a' kötelezvények szóbeli perhez alkalmaztatvák 's a' pontos nem fizetésre az összeg egy harmada kötbérül van kitéve, és az egyenesen a' gondnoknak ajánlván évenkénti 800 forint tisztidíján kívül, hogy annál nagyobb ösztöne legyen a' behajtásra. Szegény Kästenbaum! szegény tanoda! de még szegényebb kórház! ha alaptőkéd így 30 'st. ezerrel esonkulnak — mi hamar kongó házak leendetek ti! Svajjon fogjak érfürkészni ezen esonkulás okfőjét? mert koránsem a' mostani kormány alatt állott ez elő, sőt épen ez alatt jött világoságra, nevezetesen az 1837 diki számadás 1839 ik évben vizsgáltatott, és hogy a' számadó legyeztessék, 1839 ki keletű kötelezőket fogadtak el a' vizsgálók 1837 ki kiadás fejében, és így természetesen már akkor készen volt a' deperditá, de nem szabad volt észrevenni, mert egy érdemes bírót illy észrevételért ugyancsak leültettek ám 's most midőn az idő és pontosság meghozta gyümölcsét, vajjon leendő regressus valakire? arról nem volt szó, de igen is arról: hogyan biztosíttassék a' hiány, és lön zár alá vétel, és ez magában keveseltetvén czeloztatik resignáltatás is, noha a' számadó májusig respiriumot kapott önigazolásra és rendbehozásra. Májusban többet fogunk tudni. Azért, hogy addig felakadt minden e' hagyományi kamatjára támaszkodó intézet személyzetének fizetése, az semmi, éljenek a' mint tudnak, mert az új gondnok egy fillért sem vett által, pedig az angariakkor ugyancsak jelentkeznek az illetők! Vajha örvedetesb hírekkel szolgálhatnók már az illy féléknel! de a' következő szintilyen lesz, 's el nem hallgathatom, mert szőnyegen forgott, már pedig egyébről gyűléstárgy czim alatt nem írhatok. Még 1790 ben és 1815 vagy 16 ban az akkori nagy szükség enyhítésére segélypénz osztatott ki megycnk szegényei között, 's ez tömérdek felsőbb sürgetésre ez időig sem viszonzotatván kelő hálával most ujjolag komolyan sürgettetik. És pedig az első szükségre ő felsége az akkori uralkodó saját tárczája nyílt meg atyailag, a' másodikat pedig a' kincstár kölcsönöz. A' huzás halasztás, elmulasztás már olly zavarba bonyolítá e' kölesönt, hogy most szerfölött nehéz igazságosan kigazolni belőle. A' segedelem kerületenkint osztatott annak idejében ki, azaz a' melly kerület kívánt a' leküldött pénzből, az kapott, a' mellyik nem kívánt, nem kapott. Az első szükségkor királyi biztos volt leküldve 's a' kerületekben az iratta össze a' szegényeket 's az így összeírtaknak adatott segedelem. Már tehát az volt természetes igazság, hogy a' kik részesültek szükség idején a' segedelemben, és az által éhenhalástól mentettek meg, azok adják vissza kedvezőbb körülmény fordultával a' kölesönt. Voltak e' ezek valaha illyen körülményben vagy sem? az próbálva nem volt, mert még eddig egyéb nem történt mint az, hogy a' mint felőlül a' kölesön megtérítetése iránt a' megye megkerestetett, kötelezzéül tétetett a' szolgabíráknak az illetőköl a' tartozást behajtani, a' szolgabírák pedig semmit sem tettek. A' mostaniak tennének, de igazságosan nem tudnak mit tenni. Ha előveszik az 55 éves névsort, és olvassák az illető helységben, hírt sem tudják a' mostan élők. Egészen más nemzedék lakik most egy 's más helységben, költözködés 's házasság ugy behálózták a' kérdést, hogy azt megoldani nem lehet. Egyik elengedtetni kérte a' követelést. Ez legkurtább is volna, mert ha szükség idején éhenhalástól menti meg a' felség jobbagyainkat, és mi megfeledezzünk azt visszafizettetni, hogysem magunk fizessünk, könnyebb egy felírást készíteni. Másik az atyáskodó Karok és Rendek pénztárból kívánta visszafizettetni. Ez igen

szép, igen dicső! de nincs azon pénzárba mi is, és ehhez ugyancsak tette kész, nem pedig amolyan szájhörsdi atyáskodás szükséges. Harmadik a földesurakra kívánta háríttatni, mert a földesurak köteles megvizsgáltatni a jobbágyközségek számadását, s ha látta ott ezen kölesönt, miért nem ügykezett azt visszafizettetni? Ámde ez, habár igazságos is, még sem tetszett. 41. az illető kerületekbeli adózókra akarta kivettetni. Ebben is van igazság, mert a magyar paraszt igen jól tudja ezen közmondás igazságát: minden helység táplálja maga szegényét, csak hogy idejében lett volna ez igazság, most már midőn jelenleg is elég táplálni való szegény van, bizony sajnos a teher, és pedig azon nem várt teher, mely az atyáskodás miatt avult így el és kamatosztul kívántatik. Ötödik az összes adózók pénztárából látta legezlszerűbbnek kifizettetni, és a mint kivethettem, ez lóna határozat, mint többnyire lenni szokott, mert ezen szegény pénztárnak nincs képviselője még s erről jobbadán olly atyák rendelkeznek, kik nem magok nennették gyermekeiket. Gor. orsz. gyűl. első követünket Esztergom várososa polgársággal tisztelvén meg, ezt levelében tudatá a megyével is. 7er alázatos felírás intéztetett ő felségéhez az országgyűlésnek rendes három esztendő előtti öszszehívására iránt. Sor országos tárgyakkal foglalkozó választmányunk azon törí fejét többek közt, hogy az ugynevezett kerületi vagy is rendes orsz. tanácskozást megelőző gyűlés szüntessék meg, mint a mely utasítás által kötött követek-kei össze nem fér, illyen követek hiában ügykezevén egymást erre vagy amarra tanácsolni. — Sz. D.

Szatmármegyei közgyűlés N. Károly mart.

4kén. Ismét két szomorú napot jegyezhetünk fel Szatmármegyei közéletéből, minek csak az antimunicipalis centralisatio emberei örülhetnek, s mi bennünket annyival inkább lesújtott, mert meglepő és váratlan volt, s meglepő, hogy a kölesönös türelem s tanácskozási rend helyreállása iránt táplált reményünk jelen körülményünk közt hű álom s mérő ábránd. Zavarba jönnék, ha valaki számon kérné az okot, mely a pártokat régi elevenségben, éles kitérősekben szemközt állítá, mert mind méltó tárgy mind érdekek öszszeütökése teljesen hiányzott, csak azt láttuk, hogy közéletünkben a esőndesülés olly gyöngye szálon függ, mely legkisebb ügyetlen érintésre szakad 'sa' förgöteg kész. Mart. 3kán kezdettük közgyűlésünket. E napi gyűlésünk — mire hála az égnek már rég példa nem vala — ismét eloszlataték, hogy a másnap ott kezdessék, hol az eloszlatott végződék. Mi legkedvetlenebb körülmény az egész catastrophban, az vala, hogy noha minden erőnek megfeszítoka' rend helyreállítására, még sem akadályozhattuk meg, hogy a zavarok bizonyos fokig ne jussanak, mert teljes joggal azokat kik a förgöteget fölkeltek, megtámadni nem lehet, miután kénytelenek valánk bevallani, hogy főleg tactica-hiány s ügyetlenség keseríté el a korunknál fogva fellobbanásra könnyen hajló ifju kedélyeket. A pártok főnökei betölték kötelességüket s habár U. B. k. t. perczekre kiesett is szerezéből, jobbadán egyesített erővel igyekeztek esőndesíteni a zavart, azonban éles kitérősek, eloszlatás, actio-kérés szennyétől ők sem bírták megőni köztanácskozásunk szent helyét. Első alispánunk szokott üdvözléssel megnyitván közgyűlésünket, miután a kisgyűlési jegyzőkönyv hitelesítve lón, fölolvastaték a kir. intézvény, mely mellett az új törv. cikkekelyek a megyének megküldetnek. Az intézvény felszólalásra kényszeríté D. G. thirót, ki igen érzékenyen adá elő megütöközését azon, hogy a h. tanács a törvények más nyelvekre fordíttatását maga eszközli s a hatóságok által terjesztetni kívánja s miután ezt nem tette azon időben, midőn törvényink diák nyelven irattak, most sérelmesnek látta ezt a magyar nyelv ellenében, azért ezen fordításokat sem elfogadni sem terjesztetni nem kívánja, de megírta, hogy ezen eljárást helytelennek tartjuk. — Aggodalma az indítványzóknak tulzott vala ugyan s alap-nélküli, de öszinte, azonban ha alföldi megyékben a nyelv s nemzetiség megpendül, mellette érzékeny panasz emelkedik, s század, elnyomás, mostoha anya, hosszu küzdés, valahára 'sat. fölemlegettetik — főleg pedig pénz érte nem kéretik — felbuzdul végtelenül a sokaság. Hallottunk keserves dictiókat régi modorban, mig egy atyafi hátunk mögött egészen ellágyulva mondá öszinte fájdalomában „biz ez súlyos teher.“ — Az ellenzék egyik szónoka felszólalt s igyekezett a végtelen sopánykodást ut-

ba igazítani, kifejté, hogy abban, miszerint a kormány a törvények megismeréséről s a nép közötti terjesztéséről gondoskodik s helytelen fordítások lehető következtét megelőzi az által, hogy a fordítást saját fölügyelése alatt téteti, ebben nemesak sérelem nincs sőt hibáztatni lehetne, ha nem tenné. Ha hát az intézvény körül valakinek aggodalma van, ez csak abban lehet, hogy e' cselekvésre nézve a h. tanács nov. 9ki k. k. leiratra hivatkozik, mely leiratnak épen ezen záradéka nagy ellenszólást költött fel s el nem fogadtaték. Azért ajánlá Borsodmegye eziránti levelének fölolvastatását, hogy a kérdés iránt tisztába jöjünk s ha csakugyan ezen formásági halfogás aggodalmat szerez, ovást tegyünk jegyzőkönyvünkbe. Azonban a nyelv iránti magyaros buzgóság már élénkebb vala, hogysem egy könnyen lecsőndesíthető lett volna; a két párt vénebbjei a fenebbi forma elleni ovással elégteltek meg s a fordítás iránt egyáltalában nem aggodtak; de az ifjuság s jelen volt számos atyafi elevenen pártolák a többször felszólalott indítványzót. Egész sereg iratá magát fel szólásra s az indítványzó többsége kétségkívül vala. Hosszu vitatkozás folytában mind inkább oszlottak az aggodalmak, azonban az elnök többszöri fejtegetései új meg új vitát idéztek elő, U. B. fenyegető modora pedig épen fölkelte az ifjuság makaesságát s ők egyáltalában az indítványzóhoz csatlakoztak. Mintán látta az elnök, hogy a pártok főbbjei teljesen egyeztek, ezek értelmében mondotta ki a többséget; azonban többen valának még szólásra följegyezve s ezek szavazatukat nem engedék elnyesztetni. Az elnök a tárgyat befejezettnek jelenté s a jegyzőt szólítá más tárgy-olvasásra. A felírtak szólási jogaikhoz ragaszkodtak s ezt megakadályozák. És lón határtalan lármá és zavar, melyben a felírtak az elnökkel öszszeviszsa lármaztak. Végre az elnök jelenté, hogy ó nagyon kész a felírtakat még kihallgatni, de a végzés ki levén általa mondva, az változatlan marad. Ez új lármat s panaszt keltett, a jegyző az elnök felszólítására többször kezdett olvasni. Mindhiában. Új lárma és zaj szakítá félben, mig végre láttuk, hogy nincs mit tenni, jobb lesz haza menni s az elnök a gyűlést eloszlatá, az ifjuság kiáltá „holnap ott kezdjük, hol ma végeztük.“

Másnap (mart. 4kén) U. M. th. panaszoló fel a sérültek nevében az elnöki eljárás hibáit s jegyzőkönyvbe kívánt el len e ovást tétetni: öt követék mindazok, kik mult napon följegyezve szavazataiktól elrekesztve valának. E napon fájdalom! ujra esatarendben láttunk két pártot teremünkben s a tanácskozás — boesánat e' szóért — lármá s veszekedés közt folyt. Hallottunk dialogusokat a főjegyző s egy ifju közt, mire önkénytelen is a pesti Zrinyi vagy debreczenibika vendéglőjut az ember eszébe s mire — mint valaki mondá — nehéz pipára nem gyujtani. Az elnök mint gondolata szerint jó witzre jó izűt nevetett, mire K. L. th. érzékenyen kelt ki az illetlen tanácskozás s az elnök nevetései ellen, kit illyszerű gyűlési scenák csak compromittálnak. Elmondá, hogy ő ugyan veszekedésekbe nem vegyül s illyforma gyűlésnek sem részese sem tanuja nem akar lenni s valamint ezek okozója nem volt, ugy ha törekvése azoknak lecsőndesítésében meghiusul, a hiba nem övé. Tekintve az elnöki eljárást, mely ellen panasz emeltek, meg kell vallani, hogy miután még szólók valának az elnök által följegyezve s azok az elnök többszörös felszólítására kihallgattatásukat követelték és szavazataiktól el nem álltak, a tárgyat bezárni nem vala tanácsos. Ez azonban megtörtént, a végzés ellen a panaszkodóknak semmi kifogásuk, csak az elnöki eljárás ellen emelik szavaikat s ebben bármennyit lármazzanak a másik oldalról bár mint helyesjelkügyfelei, merttagadhatlan tény, a compromissio kikerülhetlen. Ö ezért kéri az elnököt: igyekeznék szeliden véget vetni e' kedvetlen tárgynak, mert minden percz, melyben e' vita tovább halad, csak őt compromittálja jobban, mit szóló a legfényesb dictiókkal részére nem vásárolna meg. Felszólítá végre s kérte az ifjuságot: elégednének meg a már tetteleg vett erkölcsi elégtétellel és szünjenek meg a Rendek drága idejét fontos tárgyaktól elvonni. — Ebben mindenki megnyugodott, lemondottak további vitatásáról a kedvetlen tárgynak — csak az elnök nem. Elmondá, miképp többen valának ugyan még nála följegyezve, de mivel a többség már világos volt, s azon többség a végzés kimondását sürgette, ő a tárgyat berekesztette. — Ezután K. L. thiróhoz fordult szokott contestatiók-

kal, hogy ő az elnöki széket senkinek sem irigylí, ő örömet átadja s ha szóló thiró azon helyen a megye javára sikeresebben működik, ő csak örülni fog sat. az érdekelt thiró mitsem szólott. — Már azt hívök e' gyűlés kedvetlenségén túlhaladtunk, midőn egy ifju föláll s új örvénybe sodor — miről azonban jövő levelemben. — X.

Budapesti napló. (Mart. 16kán.) Szép tettek hirdetésével kezdjük mai rovatunkat: Pestmegye most is folyamatban levő évnegyedes közgyűlésén 1000p. frtot határozott nemesi pénztárából a' sanylódó árvaik fölsegíttetésükül küldetni. Szinte ez alkalommal a' pestvárosi tanács felszólítására a' város környékét díszletlenítő, s nemesak az országuton járökölök, hanem a' Duna hátán utazó idegenekre is kellemetlen benyomást gyakorló akasztófát a' tábori kórház közelében nemesak lerontatni rendelte, hanem ugyanazon helyre megyei költségen dolgozó-tehát javító-házat építtetend a' szegényhely üdvös feleserelésével. Vajjon mikor lesz lehetséges az erdélyi határokon hasonnemű szegény- és hitófafak kiirtatása, melyek ott hegyen völgyön tünedeznek elő szomorú arczba bori tva a' látkört? — Utozánk ismét a' r a d a s s a l fenyegetnek, nem annyiban, mintha Duna árjától kelle- n tartanunk, hanem a' mohón olvadt megrekedt téli zagyvalék hó- és esőlé lepi el az okat; képz el h e t n i a' Velenceze lagunáihoz némileg hasonlítható külvárosi posványokat, főkép a' Lövész- utczának Mészáros-utczára könyökletén s általában a' csatorna mentiben az országut alsó fele olly irtóztató pocolyafészek, hogy átgázolni rajta bagariátlán városi lábnak szinte lehetetlen. Végo szakadván az iskolai 2d. félévnek tavaly egy tanuló áthabuczolt valami ügygyel bajjal a' bölcsészeti első osztályon, de másod évben egészen elborítá a' secundák és tertiák özöne; ekkor saját védelmére atyjához levelet ír, melyben sajnosan adja elő betegség s egyéb viszontagságok miatti megbuktát. Az atya fájdalomán egész súlyával köv. laconicus válaszzsal felelt: „Édes flam: bakkanos. E' vigasz a' flura nézve rendkívül volt. — Hogy a' Ludoviceum melletti Ilyés kut vizét két vállalkozó pesti polgár a' szénatérig akarja esővön átszámaztatni, szép, de szebb lesz, sőt csak ugy lesz meg, ha ezen hasznos ter- vet a' közönség kitelhetőleg pártolandja, legszebb pedig akkor, ha már valódiilag élvezhetendjük is ama ritka jósa- gu frís vizet, mely az említettük forrásból ered, — midőn különben egész Pestvárosában csak hű minden szomja- zás drága pénz nélkül kapható jó italokért. Ha a' terv lé- tesül, ugy kellemes séta a' belváros egyik felén, kellemes hűsítő nedv a' nyár hevében a' másik oldalon, valóságos jótköny két eszme, mely majd egy időben foganszott. Azonban hogy az olly sokféle vizisza szükségét ki bírja é Ilyéskut forrása elégtieni? az iránt szabad legyen ta- máskodnunk — nem olly öblösségű vízmedenceze s nem olly mérsékelt buzgású forrás kívántatnék annyi ezer to- rok szomja eloltására mint az Ilyés kutjé, azonban ezt csak avatatlan hydraulikánk gyanítja — a' dologhoz alapo- san értők majd elhatározzák. — Alexy és Sandoz min- denfajú zsebóra-gyárnoktársak egyike a' vásárra 800 db. zseborával jelent meg s mivel műezikkeiket szabott gyá- ri áron adják — 800 db órájuk elkeltével legalább 8 száz zseb fogja tudni: hány az óra. Hej pedig ha valakinek, a' magyarnak csakugyan jó órára szerföött nagy szükségé van, mert Magyarország pillanatai drágák s ha már fel- oesdótt indolentiajából, tudja legalább még fenlevő i- dejét rendre s a' szükséges teendőkre használni. — A' középpontvasúttársaság legközelebb mult közgyűlésében elhatározá hogy Pesttől mind Pozsony mind Debreczen felé öt öt mfdnyire készíttessék el még az idén tökélete- sen a' vasut s közhasználatra meg is nyitassák. Elővá- sárunk loespoes, meddő és kopár, csupán az egyynyiretű gyapju két 10—15 pfrttal drágábban.

Az iparegyesület természet- és vegytani, mechanikai és építészeti szakosztályának f. hónap 16kán vasárnap délutáni 3 óra kor társalgó ülésök leszen, melyre valamint a' t. ez. szakosztályi tagok ugy a' szak- értő közönség is tisztelettel meghívatik, mart. 13kán 1845. Csanády jegyző.

Amerika.

Veracruz jan. 13ig terjedő hírek nem igazol- ják azt, mi legközelebb az ujjorki tudósítások után elterjedt. Santa Ana január 10én egész táborával Pueblához közel állomásozott, a' várost ötször ro- haná meg, de mindannyiszor veszteséggel verett vissza; nem bízván így fegyvere szerencsében, kivált miután Paradestől új csapással fenyegette- ték — tisztjei közül hármat Mexicóba küldött az ot- tani kormányzó hatósággal alkudozásba boesátko- zás végett. — Alsó Missisipin jan. 18. ismét egy gö- zös „Naraganset“ sülyedt el, s általa több mint 300 német kivándorlottnak, kik Ujjorkból az említett gö- zösön jöttek St Luisba — mindene elveszett.

Spanyolország.

Febr. 22d. A' vitoriai félig elnyomott zendü- lés Aragonia- s Cataloniába is elágazott, de az éber intézkedések minden történhető szomorubb követ- kezményt megelőztek. A' Burgosban kiütött lá- zadás, mielőtt lángra kaphata, elfojtatott. A' madri- di rendőség spanyol állstatus-bankjegyeket fődö- zett fel nagy mennyiségben; ez okból több gyanus személyt fogtak el. — Castillo mint felhatalmazott spanyol követ Rómába utazott, utasításának főbb

pontjai: Ő szentsége ne nehezítse a megtörtént egyházi javak eladását, s ekkor a spanyol kormány a még el nem adottakat a pápságnak visszaadja, valamint azon joggal is felruházandja, hogy újabb jószágokat szerezhesse. A szentszék adjon hatalmat a spanyol kath. uralkodóknak, hogy tartományaikban érsekeket és püspököket nevezhessenek. — Több spanyol lap a politikának illy fordulatan aggodalmát jelenti ki, mert eddig még csak az előleges lépések tettek meg, s már is a visszahatás több zendülést idézett elő.

Anglia.

A febr. 24-ki alsóházi ülésben Graham James által benyújtott bill olvastatott először. E bill az egyesült három királyságban a gyógyászat-javításra czélzó; szerinte Londonban orvosi collegium lenne felállítandó, mellynek feladata: a gyógytudományokra s tanításukra felügyelni; a gyógyászat gyakorlati mezejéntámasztott kérdések fölött itélni, rendszabályokat alkotni s a kormányt az egészségi ügyben tanácsával segíteni stb. — Ezután előterjesztettek azon irományok, mellyek előmutatását még 1844 jun. 6-án Hume alsóházi tag indítványozá s ennek nyomán szintakkor felirat is történt a trónhoz, hogy általa az angol gyarmatok állása népeség s kereskedési tekintetben a parlamenttel közöltesse. A most előterjesztett oklevelekből kitetszik, hogy felső és alsó Canada, új Braunschweig, új Skótzia, Breton-fok, Eduard hg. szigete, és Új-Foundland az 1842-ki öszzszéírás után számlál 1,621,152 lelket; ezen gyarmatokból beviteli érték az anyaországba 1552 hajón (540,448 tonna-teher) tesz 1,391,255 ft. sterl. A kiviteli érték pedig az anyaországból 1329 hajón (445,570 tonna-teher) tesz 4,445,525 ft. sterl. 2) A nyugotindiai gyarmatok népesége tesz 901,083; innét a beviteli értéke az anyaországba 714 hajón (191,688 ton. teher) tesz 6,015,765 ft. sterl. — A kivitelé pedig ezen gyarmatokba 896 hajón (261,344 tonna-teher) megy 5,376,521 ft. 3) A többi gyarmat, u. m. Gibraltar, Malta, St. Iona, Leone, Gambia stb. népesége 2,152,100 lakosra megy, mellyekből beviteli érték az anyaországba 522 hajón (128,593 tonna-teher) 3,088,000 ft. sterl. kiviteli érték ezen gyarmatokba 852 hajón (204,119 tonna teher) 7,496,624 ft. sterl. Összesen: a britt gyarmatokban 4,674,335 ember él; szolgálnak pedig az anyaországnak évenként 10 1/2 mill. ft. sterl. beviteli értékkel, s kapnak onnan fogyasztásul 17,348,670 ft. sterl. a szállítással foglalkozó hajók száma

2788 a' bevitelnél, és 3077 a' kivitelnél. Ez adaton végig tekintve könnyű kitalálni az eszközt, vagy inkább a' mozdító-okot, melly Angliát kereskedési s műipari tekintetben minden más nemzetek fölé emelé; a' gyarmatokból behozatal igen kevés kivétellel nyers anyag, vételi ára esekély, s csak a' szállítás neveli azt; de e' mellett is — némely cikkek tiszteres arra gyártatnak föl; s adatnak vissza az azokat természetű gyarmatoknak; második haszon a' szállításból van, általa t. i. a' hajózás tökéletesül, s újabb meg újabb jövedelmi források födöztenek föl. A' gyarmatok nagyobb része érzi ezen nyomasztó helyzetet, s a' gyakor zavarok mutatják, mikép bennök is megvan a' vágy az éjszaki egyesült tartományokat követni; mellyeknek respublikává emelkedésüket a' Sun most is Anglia legnagyobb csapásának vallja. Majd minden angol gyarmat kormányzóik által igazgattatik, kik a' parlamenttől, vagy titkos tanácstól vett utasításukat a' felügyelcsök alatti helyhatóságok által hajtják végre. Végre az acták záradékai szólnak a' gyarmatosítás vagy a' gyarmat-meghódítás idejéről.

Febr. 26-án az alsóházban a' kincstári kancellár kijelenté, mikép az ujon szabályzott ezukorvám azonnal életbe lépend, mihelyt az e' tárgyban leérkezendő kir. leiratot a' ház elfogadja; tehát mielőtt arról a' szokásos bill keresztül vitetnék. Ezen fölül még az angol gyarmatokból érkező finomított ezukorvám is meg fog változni. Russell l. az ellenzék vezére e' végett jobbitványt (amendement) hozott szönyegre, „olly véleményben van a' ház — mond szónok — hogy azon vám, mellyet ő felsége kormánya az idegen tartományokból behozandó olyan ezukorra, melly rabszolgák — s olyakra, melly szabad munkások által készittetik, rovdandónak javasol: a' milly létesítetlen gyakorlatilag, épen olly tágas mezőt nyit a' esempészkedésre, mert a' rabszolgai ezukorkészítvény olly tartományok firmája alatt fog az országba hozatni, mellyekben az említett bünös emberület tilalmas; ezenfölül az országos bevételeket ezen javaslat annyira kevesbiti, hogy a' jövedelmi adónak három esztendő utáni megszüntetése nem is reménylhető“ stb. Goulburn kincstári kancellár védé a' miniszteri javaslatot, különösen a' módosítvány-sürgető követnek Venezuelára történt hivatkozására megjegyze, hogy ott törvény van, melly 1822 után született minden skláv gyermeket föléletes szabadsággal ruház fel, az ajánlott ezukorvám miatt tehát a' rabszolga-terjedéstől nem tartatni. Labouchère megtámadá a' javaslatot, mert

benne semmi tartóssági elem sem födözhető fel, kezeltetése bajos, sőt lehetlen; a' tartományok mellyek ellen irányoztatvák, általa megbántatnak; mert a' külföld e' javaslatnak törvényvé emeltetését látva nem hisz többé azon harez becsületességében, mellyet Britannia a' rabszolgaság eltörlésében vitt, és vé; s végre: mert pénzügyi szempontból tekintve-credvénytelen. Vége köv. —

Franciaország.

Febr. 26, 27. és 28-ki, követkamrai ülésekben a' statustanácsról szóló t.javaslat cikkenként tárgyalatott. Odilon Barrotnak indítványa, hogy ezen statustanács tagjai hivatalukat holtig bírják, félretételt, de Dufaure módosítványa: halogy az illeto miniszter bizonyos tárgyban ellenkező nézet lenne, mint a' statustanácsi osztály, ez esetben a' közönséges miniszteri tanács lenne megkérdendő, elfogadtatott. Mart. 1-jén a' t.javaslat szavazás alá került, s 197 szóval 170 ellen elfogadtatott. Febr. 28-án az osztályok rendeztetésénél az ellenzék győzött, mert a' 2dik, 3dik, 5dik és 7dik osztályokban Maleville, Rémusat, Estancelin és Odilon Barrot ellenzéki tagok lettek elnökökké. A' francia kormánylapok az ellenzéknek ezen folytonos ellentörekvését nem a' legsimább szavakkal színezgetik, minthogy ezen eröködés czélja: pártelvek alatt saját erszénytömés; holott jó volna az ellenzéknek elfogulatlan tekintetvetni az ipar általános emelkedésére, s a' nép észrevehetőbb jólétére, melly leginkább Guizot minisztersége s béke irányu kormányzása alatt fejlett s fejlék; holott ha a' pengetett elvek jutának kormányra, nemesak a' külkereskedés szenvedne hijányt, de belsőleg is a' nép haszna káros akadályokat tapasztalna; mivel szokásává lön az ellenzéknek mindenütt és mindenben kétkedni, ki saját zászlója alá nem esküdött. Bizalmatlankodó elvekkel kormányozni nem lehet, ezeknek tehát változniok kellene; s ekkor ki van játszva a' párt, s ez annyit tesz: mint elveszett a' t. r. e. z. a. No de hiszen ekkor már meg is telt; s egy darabig ismét opponálhatni. A' francia kormány hivatalos lapjaiban közli ama kereskedési szerződést, mellyet Chinával kötött; ezen szerződés eszközlője Lagrené francia követ, miután semmi módon sem sikerült neki Pekingbe jutatni, visszaindult Paris felé. — Otahaitiben oct. 6-án a' zendülők három helyen ütnek táborot, s a' francziák által megszállott tajak közt minden közlekedést elzártak. Bruat kapitány had-erősítést kér.

22dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Negyedik 10 petes részletfizetés a' pozsony-nagyszombati első magyar vasúttársaság elsőégi részvényeiből. A' fönirt vállalat igazgatósága a' negyedik 10 petes részletfizetést t. i. minden részvénytől 20 p. ftot — elhatározván, ennek lefizetése véghatárnapjánál 1845. ápril 15-ke re eső keddet tüzte ki. Minden e' határidő t. i. ápril 15-ke után történendő részletfizetés, az alapszabályokban megirt 6 petes késletkamattal együtt szinte az alapszabályokban meghatározott végső határidőig t. i. 1844. június 16-kaig okvetlenül rovassek le, különben a' részletfizetést elhanyagolt részvényesek a' társaság évkönyveiből kitoröltetvén, az eddig tett fizetések a' társaság tulajdonává válnak. —

Ezen részletfizetések letfehetők Pozsonyban a' vállalat középponti hivatalánál, vagy Bécsben a' Ferdinánd császár ezimű szabadidőkos éjszaki vaspálya főpénztáránál, Kelt Pozsonyban martius 10-ken 1845.

Habermayer titoknok.
1-3

Reidner J. G. igazgató s. k.
Sárkány Károly igazgató s. k.

Edecs kötelességet hiszek teljesíteni, midőn a' hazai ipar körül tapasztalt alapos ismeretekkel páros szakmai képességet nyilvánosan méltányolhatnom alkalom nyílik. Rég szándékoztam egy szeszgyárt állítani, megemlékezve azonban a' család számítalan fajairól, mellyeknek főleg ez iparág honunkban ki van tételve, hasznatgátam terveim létesítését, míg nem rég sikerült t. ez. Streliker E. urral a' tervezett vállalat iránt egyezésre lépnem. Mult évi júliusban kötött szerződésünkél fogva nevezett ur utmutatása szerint hoztam létre mind a' gyárépületeket, mind a' szükséges gépeket s egyéb benső butorzást; ellenben a' vállalkozó ur kötelez magát, a' később netán szükségesül mutatkozó hiányoknak saját költségéni pótlására. E' szerencsés egyezés következtében már mult évi novemberben nemesak a' szükséges előkészületek be voltak végezve, hanem azon örömben is részesülék, miszerint a' gyármunkálkodás czelszerű kezdetét s zavartalan menetét szemlélhetém. Azóta a' munka egyre foly Streliker ur szakértő kezelése s intézkedése mellett, s gyáram, melly más hasonnemű vállalatok irányában esekélynek mondható, nemesak a' szerződésileg biztosított 40 hanem még ezt is haladva naponként 50 köből (100 pozsonyi mére) burgonyát dolgozik föl olly sikerrel, miszerint e' szerre igen egyszerű gépezet segítségével naponként nem kevésb mint 700 iteze 36—37 foknyi berszeszt (20 1/2 akónyi 20 foku égettort) nyerünk. Ez eredmény láttára nem mulaszthatom el figyelmeztetni a' hazai iparbarátokat, ne sajnálják e' fáradságot, mibe gyáram megtekintése kerül, hogy meggyőződjenek, miszerint mesterkéletlen gépkészület is czelszerű kezelés mellett képes kívánt sikerrel korszorítani a' vállalkozó fáradozásait. Asszonyrét Debreczen mellett jan. 1845. Zichermann Ignác mezei gazda.

Szolnoki serház árveretése.

Miután t. n. Heves megyében keblezett k. kincstári Szolnok városában ujonlag épült serháznak, s abban levő pálinkaégető háznak haszonbérletje meghalozott, az érintett város tanácsa részéről ezennel közhirül tétetik, hogy azon serház a' folyó évi martius hónap 27-ik napján délutáni két óraker a' helybeli város-háznál tartandó árverés mellett a' folyóévi majus hónap 15-ö napjátul az 1846 évi october hónap utolsó napjáig terjedő haszonbérbe fog adatni. Mire is a' kívenni kívánók 300 frt p. p. ellátva meghivatnak.

Ez utal azon változás jelentetik, hogy Szolnok városa lakosainak összes téli gypajuja a' f. évi martius hónapnak nem 13dik hanem 27dik napján a' délelőtti órákban tartandó árverés mellett fog eladatni. 3-3

Hirdetés

A' nagyváradi kir. kamrai urodalom részéről f. évi mar. 31-én tartandó nyilvános árverés utján következő haszonvételek, egyint: 16r Várad-Váralja városában a' Peczén innen gyakorolható szabad keresmá tatási jog. 2or A' kóser bormérés, 3or a' serfőzés és sermérés joga. 4er Ugyanott a' laporti lisztelő malom. 5ör a' mészárszék, mészáros-lak helyvel egyetemben. 6or A' várban levő kam. u. radalmi pince, e' folyó évi november hó 15-ö napjától kezdve, három egymásután következő évre a' többet igéroknak haszonbérbe fognak adatni. Bérleni szándékozik az első bérlési tárgyra néve 140 ft — a' 2ra 12 ft — a' 3ra 80 ft — a' 4re 180 ft — az 5re 100 ft — a' 6ra pedig 12 ft pen-

gő pénzbeli folyamatu bánatpénzzel ellátva — a' fenkített nap délelőtti óráiban Várad-Velenczen, a' kir. kincstári kormányzó-ügyvédi hivatal irodájában tartandó árverésre ezennel meghivatnak; hol a' szerződési föltételek előre is megtekinthetők. Budán januar 29. 1845. 3-3

Hirdetvény.

3-3 A' nm. m. kir. kincstár kegyes jóváhagyásából közhirre tétetik, miszerint az 1814. évi termésű tarezali, mádi, és tolesvai uradalmi borok f. é. mart. 26-kan Tarezalon tartandó nyilvános árverés utján a' legtöbbet igéronek készpénz-fizetés mellett eladatni fognak — Kelt Diósgyórott 1845. év febr. hó 25-ik napján.

Sub-eladás.

Sz. k. Pest várostól két órányira fekvő halomegyházi pusztán 470 darab 2. és 4 éves üri, 70 db fiatal anyabirka meddő és 30 db esztendős bárány, jól kitélve, gypajustul eladó *legendő biztositek mellett, készpénz-fizetés nélkül is.* Bővebben értekezhetni Pesten országút 572 sz. alatti 1 emeletben a' tulajdonossal.

Jelentés.

A' már ugy is eléggé ismertes, hazai szulni savanyúvíznek, melly jeles tulajdonságaira néve a' rohi e si savanyúvizet is sokban tulhaladja, fő rak-tára van Pesten **Torosy János** nagykereskedésében Pesten az aranykőz-utczában a' Vadászkiirt-vendégfogadó mellett. 2-3

Dunavizállítás: mart. 10-ken: 5' 1'' 0'' a' 0' fölött.

Mai számunkhoz van mellékelve az Iparegyesület által kiadandó Hetilap „Előfizetési Hirdetvénye.”

Szerkeszti: Helmezy. — Nyomatja: Trattner-Károlyi uri-utca 453.